

SKV Avelsstrategi för västgötaspets

Specialklubben för Västgötaspets (SKV) mål är att väcka intresse för och främja avel av sunda, mentalt och exteriört goda västgötaspetsar samt att förvalta rasens specifika egenskaper och attribut enligt den av FCI stadfästa rasstandarden för västgötaspets.

Uppfödarnas val av avelsdjur ligger till grund för bevarandet av denna gamla hundras. Ärtlig variation är en förutsättning för rasens fortlevnad. Aveln skall vara målinriktad och hållbar. Med hållbar menar SKV att aveln inte skall leda till brister i hälsa, mentalitet eller exteriör eller att aveln skall frambringa exteriöra och mentala avarter. Vidare är det ytterst viktigt att rasens genetiska variation bevaras.

Goda hundar anser SKV vara typmässigt goda hundar. Typ är summan av alla de egenskaper som tillsammans utgör rasen västgötaspets och som klart skiljer den från alla andra hundraser. Egenskaperna beskrivs tillsammans med helheten och bakgrunden i FCI: s rasstandard för västgötaspets.

SKV ansvarar tillsammans med SKK för hundrasen västgötaspets i Sverige.

Avel skall ske i överensstämmelse med den svenska djurskyddslagstiftningen och enligt SKK: s grundregler.

För att förvalta västgötaspetsen som den friska och robusta hundras den är, har SKV arbetat fram nedanstående riktlinjer, som stöd för avelsarbetet.

SKV skall

- * Verka för en bred avelsbas
- * Verka för genetisk variation
- * Verka för en god hälsa som möjliggör ett långt liv
- * Motverka exteriöra och mentala ytterligheter

Vid Hornborgasjön fanns ett flertal boplatser under jägarstenåldern. På några av dessa hade man begravt sina hundar. Över de döda hundarna hade man strött ett rött pulver, ockra, bestående av järnhaltig jord. En av hundarna begravdes för 9000 år sedan, och är därmed den äldsta kända tamhunden i Norden.

Text och foto: Falbygdens museum.

Historik

Västgötaspetsen är en kondrodystrof variant av den nordiska spetsen. Som typ den känd som en gammal svensk lantras med en roll som gårdshund, väktare och vallhund i bondesamhället. Västgötaspetsen följde kreatursfororna, främst i Sveriges syd/sydvästliga jordbruksbygder. De sista resterna av den gamla svenska vallhunden räddades åt eftervärlden genom en lycklig tillfällighet.

Den kynologiskt intresserade konstnären och författaren, greve Björn von Rosen, satte våren 1942 in en annons i Skaraborgs läns tidning och beskrev sin minnesbild av hunden.

Om sitt inventeringsarbete berättar Björn von Rosen bl.a. att synen av den lilla spetsen som följde kreatursfororna blivit allt sällsyntare och efter hand upphört. "Vall- och gårdshundar följde nog ibland som förr fororna, men de var av uppenbar blandras, inte sällan med tydliga inslag av collieblod."

Rektor Karl Gustav Zetterstén från Vara erbjöd sig att hjälpa till i efterforskningarna. På cykel företogs en inventering.

Resultatet blev en handfull typiska hundar, som kom att bilda den första basen. Tiken Topsy, (född 1930) blev rasens standard modell. 1943 godkände SKK officiellt "Svensk Vallhund"

och 1953 fick rasen sitt nuvarande namn. Rasen konsoliderades snabbt. År 1958 var antalet nyregistreringar uppe i över 100. Toppåret 1971 var antalet nyregistreringar nära 400.

Rasens första avelstik Vivi. född omkring 1935.

Dotter till rasens modellhund Topsy.

Uppfödare: Herman Johansson, Helås. Foto:trol. Björn von Rosen.

Förekomsten av andra raselement ger sig ibland tillkänna. Det kan födas långhåriga västgötaspetsar, samt hundar av icke godkänd färg, som svart, vit, leverbrun eller blå, även västgötaspetsar med blå ögon. I likhet med collie och relaterade raser är många västgötaspetsar ljudkänsliga. Västgötaspets förekommer också i rapporter om biverkningar av ivermectin, som collieraser inte tål. Ivermectin är ej registrerat på hund men används mot rävska och noskvalster.

Nuvarande population

Den totala populationen i Sverige består i dagsläget av ca 4000 djur. Hundarna uppnår ofta en ganska hög ålder. Det är inte ovanligt att träffa på västgötaspetsar över 15 år. Att rasen har ett gott hälsoläge verifieras av Agrias statistik i Bild 1. Den visar frekvensen veterinärbehandlade hundar kontra andra raser.

Antalet registrerade valpar (tabell:1) varierar något mellan åren men ligger på ca 200 valpar.

Målsättningen är att öka antalet födda valpar för att på så vis kunna få in nya hundar i avel och samtidigt behålla den låga inavelsgraden.

Tabell 1: reg. valpar

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ant reg valpar	238	213	229	196	198	177
Ant kullar	54	43	47	49	39	34
Ant valpar/kull	4,4	4,9	4,9	4,0	5,0	5,2
Ant hanar i avel	42	35	34	34	29	29
Ant nya hanar i avel	20	13	14	11	18	17
Ant tikar i avel	53	42	47	48	39	34
Ant nya tikar i avel	25	25	25	20	20	20

Ang. den effektiva populationen inom rasen och inavelsgraden – se tabell 3.

SKV har jobbat aktivt med att hålla en låg inavelsgrad i rasen.

För att få annonsera sina valpar på SKV:s valpsida är högsta acceptabla inavelskoefficient 6,25 = kusinparning.

Det är inte förenligt med SKK:s grundregler att para far med dotter, mor med son eller helsyskon med varandra.

Tabell 2: inavelsstatistik

År	Upp till 6,25%	6,26-12,49%	12,5-24,99%	25%-	Genomsnittlig inavelsgrad för årets alla kullar
2004	49	3	1	0	2,0 %
2006	51	2	1	0	1,6 %
2008	43	3	1	0	2,2 %
2010	38	1	0	0	1,2 %
2011	32	2	0	0	1,7 %

På fem generationer bör genomsnittet vara 2,5%, enligt Lennart Swensson. Siffrorna visar att uppfödarna har tagit till sej SKV:s rekommendationer. Resultatet ligger idag under rek

Målsättning: Att bibehålla den nuvarande låga inavelsgraden, samt bevara den genetiska variationen inom rasen.

Strategi: Att redovisa inavelsgraden för varje kombination i valpförmedlingens annonser. Vid parningsförfrågningar till avelskommittén uppmuntra till att använda individer som ger låg inavelsgrad. För att underlätta för nya hundar att gå i avel har SKV en täckhundslista där hanar redovisas med bild samt om hanen är utställd, hd-röntgad, vallanlagstestad, exteriörbeskriven samt om MH/BPH gjorts.

Tabell 3.

Tillgänglig avelsbas		Potentiell populationsstorlek	Över 100 = utom fara
Utnyttjad avelsbas		Effektiv populationsstorlek	= 35,5 hanar+35,5 tikar

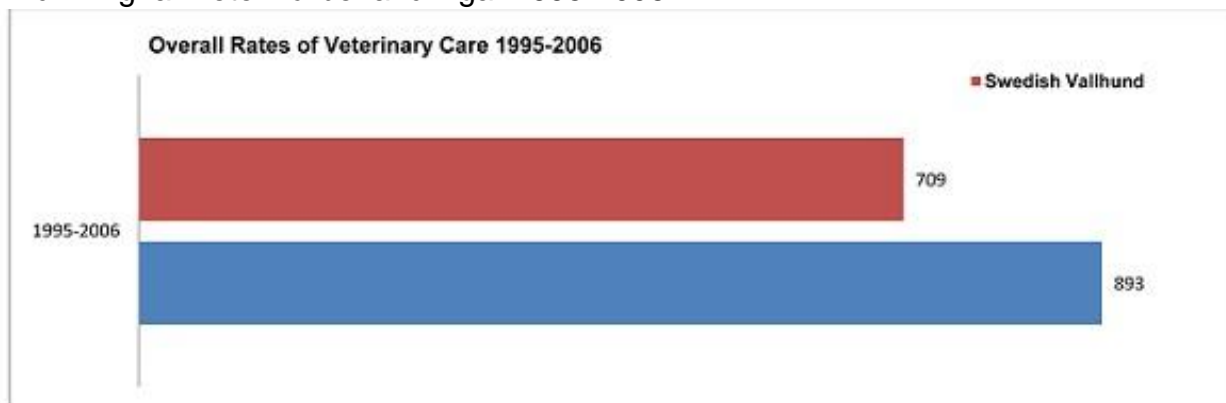
Detta visar att avel med 35 tikar och 35 hanar skulle kunna bedrivas med samma effektivitet, som nu sker inom rasen. Med en tillgänglig population på 100 djur bör den genetiska variationen kunna behållas.

Hälsa

Avelsarbetet med västgötspets inriktas på att behålla rasen ursprunglig och naturlig, samt bibehålla rasens vallanlag. Rasens goda hälsa och vigör bekräftas av en hälsoenkät bland SKV:s medlemmar samt av Agrias försäkringsstatistik. Bilden visar utfallet/risken för veterinärbehandling av västgöte jämfört med övriga raser.

Bild 1. Agria. Veterinärbehandlingar 1995-2006

Relative risk of at least one VCE : Swedish Vallhund
compared to ALL BREEDS

1995-2006
0.8

Interpretation: The probability that a Swedish Vallhund would have at least one VCE was 1.3 times LESS than that for All Breeds.

Enkät: Parning och valpning.

SKV har för 2009-2010 gjort en enkät för att undersöka rasens parnings och valpningsstatus. Svarefrekvensen var 25%.

SKV ville få svar på frågor från löp till valpning.

Sammandrag från enkäten:

Hanarnas ålder: från 1 år upp till 9,5 år.

Tikarnas ålder: 1st under 2 år upp till 8 år.

Hur ofta löper tiken: 7-8 månader.

Inom vilka dygn skedde parning: 13-16.

Hägning i 80% av parningarna.

När valpade tiken? 62-63 dagar.

3 dräktigheter resulterade i kejsarsnitt, varav 1 felläge och 2 värksvaghet.

Alla tikarna har haft gott om eller mkt. Gott om mjölk till valparna.

Slutsatser av enkäten:

Rasens fortplantningsegenskaper är mkt goda och tikarnas moderegenskaper likaså.

Avelsmålet överensstämmer väl med enkätens svar.

Höftledsdysplasi

Höftledsdysplasi förekommer i lindrig utsträckning inom rasen. Västgötspetsen är en kortbent hund varför höftledens form inte kan jämföras med stor hund. A-B-C anses vara godtagbart resultat.

Tabell 3: Rtg hundar

	2007	2008	2009	2010	2011
Ant. Rtg.	19	71	52	71	50
A	11	30	25	20	16
B	4	26	19	25	21
C	3	11	6	21	12
D	1	3	2	4	1
E	0	1	0	1	0

Berörda individer visar sällan kliniska symptom.

SKV rekommenderar känd HD-status för avelsdjur för att bibehålla ett gott hälsoläge, genom känd status kan man enkelt följa utvecklingen av höftledsdysplasi. SKV följer AK:s policy att det inte kan anses förenligt med grundreglernas punkt 2:3 att använda hund med HD-grad E i avel, eller att para två hundar med HD-grad D med varandra. Oavsett HD-grad är det inte heller förenligt med grundregeln att använda hundar med kliniska symptom på HD i avel.

Målsättning: Ha kontroll på HD inom rasen.

Strategi: Fortsätta rekommendation om känd hd-staus. Gärna öka antalet röntgade hundar före avelsdebut.

Näthinneförändringar

Ett flertal retinala förändringar med rasspecifikt utseende har påvisats i samband med ögonlysning.

SKV känner ännu inte till utbredningen av förändringarna eller eventuell arvsång.

Arvsång: Arvsången är inte klarlagd, men forskning pågår i både Finland och i USA för att kartlägga den eventuella förändringen. DNA-test är under framtagande i Finland. SKV stödjer forskningen.

SKV rekommenderar i nuläget att ögonlysa hundar före avelsdebut.

Målsättning: Minska antalet retinala förändringar och öka antalet ögonlysta hundar.

Strategi: Att delta i aktiviteter som leder till att få en slutlig diagnos av ögonförändringarna.

Ljudkänslighet

Ljudkänslighet/skottberördhet förekommer frekvent inom rasen.

SKV stöder genomförd MH som ett led i kartläggningen av rasens mentala status samt skotträdsla. SKV arbetar på en egen rasprofil.

Målsättning: Minska antalet fall av ljudkänslighet/skotträdsla.

Strategi: Uppmana uppfödarna att vara noga i valet av avelsdjur och gärna göra BPH för att få fram en rasprofil, som kan användas i avelsarbetet. Tidsperiod: 5 år.

Exteriör och mentalitet.

Det karaktärsmissigt typiska för rasen är vaksamhet, energi och frimodig livlighet.

Västgötaspetsen är mångsidig och trivs med mental stimulans.

Den är glad, positiv och orädd, det rasmässigt typiska är ett vaksamt och alert, men ej stressigt temperament. Västgötaspetsen är lättlärd, trogen sin familj och inte intresserad av främlingar och den stannar hemma på den egna gården. Den har lätt att umgås med andra husdjur.

En västgötaspets är en alert och frimodig hund. Den passar lika bra hos en pensionär, som i en barnfamilj. Rasen är robust och framåt och kan med framgång utbildas inom flertalet områden som bruks, lydriad, agility, viltspår och som räddningshund.

Målsättning: Att behålla ett rastypiskt temperament. Temperament är det allra viktigaste när man väljer ut djur till avel.

Västgötaspetsen är en lågbent, kraftig och orädd liten hund, vars hållning och uttryck vittnar om vaksamhet, livlighet och energi. Förhållandet mellan mankhöjd och kroppslängd skall vara 2:3.

Huvudet skall vara torrt och tämligen långt. Det skall uppifrån sett avsmalna jämnt mot nosspetsen. Halsen skall vara lång med kraftig muskulatur och god resning.

Två typer av svans förekommer, lång svans och medfödd stubbsvans.

I båda fallen är alla varianter tillåtna.

Ideal mankhöjd för hanhund: 33 cm och för tik: 31 cm

Detaljer att ta hänsyn till: en hund som ej är tung och ej övervinklad .

Västgötaspetsen skall ha en halvkort hård päls som är lätt att hålla ren.

Som ett hjälpmedel vid avelsplanering och i syfte att bibehålla en rastypisk exteriör anordnar SKV exteriörbeskrivning, som är en detaljerad beskrivning av hundarna.

Från 1978 och fram till och med 2011 har ca: 1560 hundar beskrivits.

Målsättning: En funktionell, arbetande hund. Bra familjehund.

Vallanlaget

Västgötaspetsen är en genuin boskapsvallare, s k kroppsvallare. Den arbetar genom att med skall och nafsningar i bakhasorna fösa djuren i önskad riktning. SKV genomför årligen egna vallanlagstester.

Målsättning:

Att bevara vallanlaget inom rasen. SKV ordnar vallanlagstester med testpersoner som är utbildade av klubben och är väl kända med rasens vallningssätt.

Strategi: Anlagstester anordnas årligen på flera olika gårdar runt om i landet för att göra testerna lättillgängliga och attraktiva för hundägarna, subventioneras avgiften.

Stubbsvansen

Stubbsvansen är ett av västgötaspetsens attribut. Cirka hälften av alla västgötaspetsar föds med naturlig stubbsvans. SKV har man tagit fram statistik (1990-96) om hur stubbsvansanlaget ger utslag på kullstorleken. Av samtliga födda valpar var 385 efter stubbsvansade föräldrar och 361 efter föräldrar där enbart en var stubbsvansad. Den enda egentliga skillnaden man fann var att under perioden födde stubbsvansade föräldrar 1,38 färre valpar per kull än föräldrar där bara en var stubbsvansad. Orsaken antas vara att tillbakabildning eller absorbering av foster sker vid dräktighetstidens början vid parning mellan stubbsvansade hundar. Fenomenet sägs vara känt sedan 1800-talet och påverkar uppenbarligen inte de djur som föds med stubbsvans. I en skrivelse till Jordbruksverket (SJV) hänvisar SVK till en amerikansk vetenskaplig undersökning från 1950-talet, av vilken framgår att stubbsvansanlaget endast är dödligt i dubbel uppsättning. Sådana foster föds ej eftersom de alltid återbildas.

Valpar med anlaget i enkel uppsättning föds med stubbsvans. Samtliga valpar i kullar där båda föräldrarna är långsvansade föds alltid med lång svans

Målsättning:

Att bevara stubbsvansanlaget, genom fortsatta avelsrekommendationer att ett av föräldradyren i en kombination bör ha medfödd stubbsvans.

Sammanfattning

SKV anser att det är ytterst viktigt att förvalta alla rasens rastypiska attribut och inte förändra eller förädla den, varken exteriört eller mentalt. Vi har ett gammalt kynologiskt arv att förvalta. Rasen är sund. Mången västgötaspets blir 13-14 år eller äldre med bibehållen vitalitet. SKV strävar efter att rasen skall förbli den sunda, robusta och naturliga hund den alltid varit, nämligen en hundras utan överdrifter.

Strategi

Profilerar västgötaspetsen som en mycket mångsidig och anpassningsbar ras, både som familjehund och arbetsglad hund.

Öka antalet registrerade kullar under de närmaste 5 åren med 25%. Vilket skulle var ca 10 kullar och 45 valpar. För att öka antalet avelsdjur i rasen.

Behålla rasens goda hälsa genom information om hälsoläge till uppfödare och hundägare.

Arrangera återkommande uppfödar-/medlemsmöten med olika aktuella ämnen.

Tidsplan

Fem år är en lämplig tidsperiod. Delutvärderingar görs varje år i samband med klubbens årsmöte, då avelsrådsverksamhetens verksamhetsberättelse redovisas.

© Specialklubben för Västgötaspets

Uppfödar möten hålls årligen där RAS är en av diskussionsämnena, vidare har också förtroendevalda, styrelse, avelskom, samt representanter för vallning och exteriörbeskrivning vart inbjudna till diskussionsmöte inför revidering av Ras.

Parning och valpningsenkät har gjorts under 2009-2010. Sammanställd 2011.

AGRIA försäkringsstatistik.

Statistik gällande exteriörbeskrivningar är tagen ur SKV's årsböcker.

Övrig statistik är tagen ur SKK,s avelsdata.

Tillgänglig avelsbas är framtagen ur Lathunden.